

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №44
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)
«05» шілдеге» 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «04» шілде күні 20 сағаттан «05» шілде күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 04.07.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Азилкыясова Л.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «05» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-29,0 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде 18 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12 күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-29,0 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде 18 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-29,0 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде 18 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 17-22 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 8-13 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 6-11 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 23-28 жылы, күндіз 35-40 градус қатты ыстық.
Сауыр	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жел солтүстік-шығыстан соғады күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 7, күндіз 18-23, кей жерлерде 15 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай. Кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 20-25 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-шығыстан соғады күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 7, күндіз 20-25, кей жерлерде 15 градус жылы.

2024 жылғы 04 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Мыңжылқы – Кіші Алматы ө., Көлден 1.1 км биіктікте – Үлкен Алматы ө., саға – Құмбел және Қаскелен қ. – Қаскелен ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 3 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 1 °С-тан 24 °С оң мән аралығында. 04 шілде күні сағат 5-те нөлдік изотерма 4250 м биіктікте болды.

**2024 ж. "04" шілдедегі
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 03.07	Мин. 04.07	08 сағ. 04.07	Күндіз 03.07	Түнде 04.07	Орт. 03.07	08 сағ. 04.07	Орт. 03.07	Макс. 03.07	08 сағ. 04.07		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	8.8	0.8										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			6.0			270	269				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			15.0			572	572				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	17.2	10.0										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			17.0			286	285	3.61	3.67	3.56	0	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			17.0			120	119				0	0
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			21.0			53	53	0.20	0.20	0.20	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			18.0			197	197	3.48	3.48	3.48	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			18.0			255	255				0	2
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			12.0			320	319	4.48	5.03	4.29	+1	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			21.0			279	278				-1	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			15.0			100	101				+3	*
13	Проходная	саға ГБ	1422			17.0			289	286	3.62	3.85	3.29	-1	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			17.0			216	216	1.58	1.68	1.58	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			24.0			301	300	8.04	8.34	7.96	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			21.0			134	133	14.7	15.1	14,2	-2	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			228	228				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			19.0			206	204				0	2
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	13.2	7.2				124	135				+15	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*													
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				16.0			252	250	20.5	20.5	19.3	-2	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							131	132	5.33	5.57	5.57	+2	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«05» шілдеге» 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Нөлдік изотерма сағат 5-те 4250 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-29,0 мм), найзағай, бұршақ. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.
	Күнгеі Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-29,0 мм), найзағай, бұршақ. Күнгеі Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-29,0 мм), найзағай, бұршақ. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай. Кей жерлерде бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Мұздықтардың еруі салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты баяулады. Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі

		салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты баяулады. Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері	Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдылығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері	Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы	Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы	Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМҚ-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.